

KMP. 573.5.2016.JJ

**Raport przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji
z rewizytacji Niepublicznego Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego
w Rejowcu w dniu 28 kwietnia 2016 r.**

Na podstawie artykułu 19 *Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192, dalej: OPCAT) oraz działając na wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniu 28 kwietnia 2016 r., do Niepublicznego Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Rejowcu (zwanego dalej: Ośrodkiem, placówką lub NMOW), udali się przedstawiciele Zespołu „Krajowy Mechanizm Prewencji” (dalej: KMP): dr Marcin Mazur – zastępca Dyrektora Zespołu „Krajowy Mechanizm Prewencji” (prawnik), Małgorzata Molak (pedagog resocjalizacyjny, psychoterapeuta) oraz dr Justyna Józwiak (socjolog, politolog w zakresie resocjalizacji).

Przeprowadzone czynności polegały na:

- wysłuchaniu informacji o zmianach w funkcjonowaniu Ośrodka oraz czynnościach przeprowadzonych przez dyrektora NMOW po ostatniej wizytacji przedstawicieli KMP przedstawionych przez Monikę Tofil - dyrektorkę NMOW oraz Annę Gębicką - wicedyrektorkę;
- przeprowadzeniu rozmowy z aspirantem sztab. Markiem Kaczmarem – z-cą Komendanta Komisariatu Policji w Rejowcu;
- przeprowadzeniu rozmów indywidualnych z losowo wybranymi wychowankami Ośrodka oraz pracownikami;
- przeanalizowaniu dokumentacji Ośrodka związanej z występowaniem niepożądanych zdarzeń z udziałem nieletnich (analizie poddano m.in.: rejestry zdarzeń nadzwyczajnych, rejestry wypadków uczniów i wychowanków oraz dokumentację sporządzoną w tych

sprawach), akt osobowych pracowników pod kątem wymaganych kwalifikacji oraz ich umów o pracę, zeszyty zajęć psychologów i terapeutów, program naprawczy;

Pierwsza wizytacja NMOW odbyła się w dniu 18 marca 2016 r. na skutek wniosku, który wpłynął do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich od osoby proszącej o interwencję w sprawie niewłaściwego traktowania nieletnich umieszczonych w Ośrodku oraz na podstawie niepokojących doniesień medialnych. W wyniku tej wizytacji wydano dyrektor NMOW zalecenia dotyczące:

1. podjęcia kroków mających na celu przeciwdziałanie „drugiemu życiu” i zapewnienia wszystkim nieletnim bezpieczeństwa w MOW;
2. niezwłocznego zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa;
3. sprawowania odpowiedniego nadzoru nad podopiecznymi NMOW;
4. zapewnienia pracownikom pedagogicznym Ośrodka dodatkowych szkoleń m.in. z radzenia sobie ze stresem, postępowania z wychowankiem agresywnym, pracy z traumą, ochrony praw dziecka w prawie międzynarodowym i krajowym;
5. rozważenia zorganizowania dla kadry placówki regularnych superwizji, które mogłyby przyczynić się do polepszenia relacji pomiędzy personelem.

Ponadto przedstawiciele KMP zalecili Lubelskiemu Kuratorowi Oświaty sprawowanie rzetelnego nadzoru pedagogicznego oraz monitorowanie liczby i okoliczności zdarzeń niepożądanych w placówce.

W ramach wizytacji ustalono, że w Ośrodku przebywało 35 wychowanków. W związku z decyzją Anny Zalewskiej - Minister Edukacji Narodowej, od kwietnia wychowankowie są systematycznie przekierowywani do innych ośrodków. W wyniku tych działań dotychczas z listy wychowanków skreślono 27 nieletnich (zostali oni przewiezieni do innym placówek lub sąd wydał postanowienie o zastosowaniu innego środka wychowawczego). Ponadto 10 wychowanków było „na niepowrocie” (w każdym z tych przypadków zawiadomiony został odpowiedni sąd), 2 osoby przebywały na długotrwałej hospitalizacji w szpitalu psychiatrycznym, zaś 1 osoba była nieobecna z powodu samooddalenia się z Ośrodka. Wychowankowie, którzy aktualnie przebywają w Ośrodku otrzymali wskazania z ORE do innych placówek, jednak nie chcą z własnej woli opuścić NMOW w Rejowcu. W związku z tym, oczekują na sądowy nakaz doprowadzenia ich do innego ośrodka. Efektem zmniejszenia liczby nieletnich jest likwidacja stanowisk pracy. Z dniem 30.04.2016 r. wypowiedzenie umowy o pracę otrzymało 9 wychowawców, pracujących w placówce najkrócej.

Na podstawie rozmowy z dyrektorem NMOW w Rejowcu oraz Komendantem Komisariatu Policji w Rejowcu, przedstawiciele KMP ustalili, że od czasu ostatniej wizytacji (od 18.03.2016 r.) w placówce sporadycznie dochodziło do niepożądanych zdarzeń. W kwietniu br. policja odnotowała 4 ucieczki. W jednym przypadku, wychowawca powiadomił, że z Ośrodka oddaliło się 2 nieletnich (22.04.2016 r.), jednak zostali oni szybko zatrzymani i doprowadzeni do Ośrodka. Z kolei w dniu 23.04.2016 r. podczas wycieczki do kina w Zamościu oddaliło się 2 wychowanków, zaś 25.04.2016 r. jeden z wychowanków nie powrócił do Ośrodka ze szkoły w Chełmie. Poza tym w kwietniu br. ujawniono na terenie Ośrodka substancje psychoaktywne (najprawdopodobniej dopalacze). W wyniku ich zażycia jeden z wychowanków trafił do szpitala. Sprawa została zgłoszona przez dyrektora Ośrodka na policję, gdzie trwają czynności wyjaśniające.

Mając na uwadze zalecenia wszystkich organów nadzorujących pracę NMOW w Rejowcu, dyrektor Ośrodka nawiązała współpracę z dr Krystyną Teresą Panas oraz Edwardem Jakubowiczem – rekomendowanymi przez ORE specjalistami w zakresie psychoedukacji i psychoprofilaktyki. Przeprowadzono diagnozę dotychczasowego funkcjonowania NMOW, na jej podstawie opracowano *Program naprawy funkcjonowania NMOW w Rejowcu sporządzony w dniach 6-7 kwietnia 2016 r. przy współudziale powołanych specjalistów*. Program jest w trakcie realizacji.

Przewiduje on podjęcie m.in. następujących działań: weryfikację warunków przyjmowania nowych wychowanków, utworzenie pokoju przyjęć wychowanków zapewniającego poczucie bezpieczeństwa, utworzenie nowych grup wychowawczych poprzez dobór podopiecznych uwzględniający rodzaje zaburzeń zachowania, przydzielenie wychowawców do grup uwzględniając wzajemne relacje interpersonalne, opracowanie czytelnego dla wychowanka regulaminu systemu kar i nagród, wprowadzenie grupowych zajęć psychokorekcyjnych i socjoterapeutycznych umożliwiających profesjonalne rozładowanie napięć wychowanków oraz nabycie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach trudnych i problemowych, wprowadzenie ścisłej współpracy z rodzinami i opiekunami prawnymi wychowanków, wprowadzenie spotkań społeczności ośrodka, wprowadzenie cyklicznych interakcyjnych zajęć niwelujących zachowania agresywne i przemocowe wśród wychowanków ośrodka, objęcie opieką terapeutyczną wychowanków, wobec których stosowana jest przemoc, wprowadzenie obowiązkowych cyklicznych zajęć superwizyjnych (co najmniej raz na 2 miesiące) dla wszystkich pracowników pedagogicznych Ośrodka, zapewnienie uczestnictwa kadry pedagogicznej Ośrodka w szkoleniach warsztatowych umożliwiających nabycie umiejętności pracy resocjalizacyjnej oraz radzenia sobie

w sytuacjach trudnych wychowawczo, poprawę wewnętrznej komunikacji interpersonalnej pomiędzy pracownikami Ośrodka oraz dyrekcją i pracownikami Ośrodka.

Do dnia wizytacji przedstawicieli KMP zdołano wykonać już niektóre działania. Stworzono nowe grupy wychowawcze z odpowiednio dobranymi podopiecznymi oraz wychowawcami (*Protokół pracy zespołu specjalistów mającej na celu utworzenie nowych grup wychowawczych i przydzielenie do nich wychowanków ze względu na rodzaj zaburzenia zachowania*). Wychowankowie, z którymi przedstawiciele KMP rozmawiali podczas wizytacji zadowoleni byli z obecnego składu grupy. Wprowadzono spotkania społeczności, co również potwierdzali wychowankowie (spotkania prowadzone są w oparciu o opracowany *Scenariusz spotkania społeczności*). Zapewniono dodatkowe wsparcie dla wychowawcy grup podczas wyjść poza teren Ośrodka – osobę wspomagającą. Opracowano tryb postępowania wyjaśniającego w przypadku wystąpienia zdarzeń i czynów zagrażających bezpieczeństwu wychowanków NMOW w Rejowcu i innych osób (Zarządzenie dyrektora NMOW w Rejowcu nr 1/03/2016). Ostatnie zdarzenie, które miało miejsce w Ośrodku (ujawnienie substancji psychoaktywnej) opisane zostało według nowej procedury. W dokumentacji ze zdarzenia znajduje się również postępowanie wyjaśniające. W dniu 29.03.2016 r. dyrektor NMOW zwróciła się ponadto do dyrektora Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Rejowcu Fabrycznym z prośbą o udzielenie wychowankom placówki wsparcia psychologiczno-pedagogicznego w zakresie minimalizowania skutków związanych z przeniesieniem nieletnich do innych ośrodków. Odbyło się jednorazowe spotkanie z psychologiem. Natomiast z późniejszym terminie, na wniosek dyrektora NMOW, psycholodzy przeprowadzili indywidualne interwencje z dwoma wychowankami.

W wykazie szkoleń kadry zaplanowanych na 2016 r. uwzględniono m.in. szkolenia takie jak: mediacje rówieśnicze, pomoc ofiarom przemocy rówieśniczej, jak postępować z młodzieżą sięgającą po środki uzależniające, młodzież – alkohol – narkotyki, trening zastępowania agresji. Ponadto w marcu 2016 r. 3 osoby brały udział w cyklu szkoleń i konferencji w ramach programu „Chrońmy dzieci” organizowanym przez Fundację Dzieci Niczyje.

Jak ustalono podczas wizytacji, w placówce był prowadzony Trening Zastępowania Agresji. Ze sprawozdania z realizacji TZA wynika, że odbył się on w okresie 22.10.2015-12.02.2016. w wymiarze 4 godzin tygodniowo (łącznie ok. 13 spotkań z 72 nieletnimi). Kolejne treningi odbędą się również w 2016 r.

Lubelski Kurator Oświaty w odpowiedzi nadesłanej do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich w dniu 25.04.2016 r. odpowiedział, że w dniach 10 i 14 marca 2016 r. miała

miejsce kontrola doraźna NMOW w Rejowcu dotycząca spełniania wymogów organizacyjnych i kadrowych w aspekcie zapewnienia bezpieczeństwa fizycznego i psychicznego wychowanków. W wyniku kontroli stwierdzono, że placówka nie zapewnia bezpieczeństwa przebywającym w Ośrodku wychowankom, zwrócono uwagę na istotne uchybienia w prowadzeniu dokumentacji placówki. Ponadto stwierdzono, że dokumentacja prowadzona przez Ośrodek nie zapewnia skutecznego planowania i organizacji procesu wychowawczo - resocjalizacyjnego. Zostały wydane stosowne zalecenia zarówno dyrektorowi Ośrodka, jak i organowi prowadzącemu w sprawie zapewnienia bezpieczeństwa wychowankom. W dniu 1.04.2016 r. została przeprowadzona kolejna kontrola dotycząca zapewnienia bezpieczeństwa fizycznego i psychicznego wychowankom w świetle prowadzonej przez Ośrodek dokumentacji oraz zapewnienia wychowankom odpowiedniej pomocy psychologiczno - pedagogicznej w związku z decyzją MEN o przeniesieniu obecnie umieszczonych w Ośrodku wychowanków do innych placówek na terenie kraju. Kontrola stwierdziła, że dokumentacja potwierdza istnienie przemocy wśród wychowanków, nie odzwierciedla natomiast oddziaływań wychowawczych i resocjalizacyjnych. W dniu 7.04.2016 r., na wniosek dyrektora Ośrodka Rozwoju Edukacji w Warszawie, przeprowadzono kontrolę doraźną, dotyczącą stanu wychowanków NMOW w Rejowcu w dniach 10.03.2016 r. oraz 6.04.2016 r. W piśmie z dnia 14.04.2016 r. dyrektor Niepublicznego Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Rejowcu poinformowała Lubelskiego Kuratora Oświaty o sposobie realizacji zaleceń, w tym m.in. o sporządzonym w dniach 6-7.04.2016 r., przy współudziale specjalistów, programie naprawczym funkcjonowania Niepublicznego Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Rejowcu. W najbliższym czasie zostanie przeprowadzona w NMOW w Rejowcu kontrola realizacji zaleceń wydanych dyrektorowi, dotyczących zapewnienia bezpieczeństwa wychowankom oraz prowadzenia dokumentacji, a także statusu wychowanków w dniu kontroli. Lubelski Kurator Oświaty zapewnił także, że systematycznie będzie monitorował liczbę i okoliczności zdarzeń niepożądanych.

Z zebranych podczas wizytacji materiałów wynika, że dyrektor NMOW w Rejowcu rozpoczęła wdrażanie programu naprawczego. Planowane działania należy ocenić jako odpowiednio dobrane do problemów występujących w Ośrodku. W ciągu ostatniego miesiąca odnotowano samoodalenia 4 nieletnich oraz ujawniono środki odurzające w placówce. W każdym z tych przypadków powiadomiona została policja oraz sąd. Na okoliczność ujawnienia środków odurzających przeprowadzone zostało postępowanie wyjaśniające zgodnie z nową procedurą. Lubelski Kurator Oświaty przeprowadza w Ośrodku

systematyczny nadzór pedagogiczny ukierunkowany na zapewnienie wychowankom bezpieczeństwa i podejmowania wobec nich właściwych działań resocjalizacyjnych.

W związku z powyższym, na podstawie art. 19 *Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji zalecają kontynuowanie powyższych działań.

Opracowała: Justyna Józwiak

dr Justyna Józwiak

Specjalista

Za Zespół podpisuje:

Zastępca Dyrektora Zespołu

dr Marcin Mazur